

g

(pinda-oogst)
Dawda Stichting Gambia
Vrijwilligersproject

Nieuwsbrief 43 december 2022
en reisverslag Willemien Janssen

Somita

Deze keer een anders dan gebruikelijke nieuwsbrief. Wij zijn weer terug van het bezoek, samen met nieuwe gasten, aan onze vrienden in Somita, Gambia. Het was weer een bijzondere reis. Het **bijgevoegde verslag** geeft een leuk beeld over de ervaringen van een van hen, Willemien. In de Topic van december staat een verslag van Frank, was de 2^e week met ons in Somita. In deze nieuwsbrief beperken we ons tot een 3tal interessante projecten, dit als aanvulling op de verhalen van Frank en Willemien. In een volgende nieuwsbrief komen we nog uitgebreid terug op de andere projecten in Somita.

Als we over onze reis vertellen, krijgen we vaak de opmerking, wat kunnen jullie nu in 1 of 2 weken doen? Deze vraag raakt de essentie van onze manier van aanpak. Voor ons is het bezoek de afsluiting van een projectjaar en het gezamenlijk uitwerken van nieuwe plannen.

De mensen in Somita zijn gedurende het jaar constant bezig met de projecten, het zijn immers hun projecten, gebaseerd op ECO. Empowerment, Capacity building en Ownership. Wij zijn hiervan geen onderdeel.

We willen jullie graag meenemen naar de 3 projecten.

De Micro Kredieten bank:

Zelfredzaamheid is de rode draad om het heft in eigen hand te nemen. Helaas ontbreekt het te vaak aan financiële middelen om dit mogelijk te maken. De vraag naar micro kredieten is dan ook erg groot. In 2012 hebben we samen met de mensen in Somita de Micro Kredieten Bank (MKB) opgericht. Het werd een doorslaand succes. Tot 2019 werden er meer dan 1.500 lening verstrekt, met 100% terugbetaling. De rente werd gebruikt om school-fee te betalen voor meer dan 150 kinderen, later werden er medicijnen voor de lokale clinic van betaald.

Het doel van een Micro Kredieten organisatie is in eerste instantie het verstrekken van lening, maar het moet ook eerste stap zijn naar sparen. De mensen leren dat rente betalen een eerste stap is om geld over te houden, om winstgevendende activiteiten te kunnen opstarten. Bij de start van de MKB bleek dat er in Somita een andere organisatie actief was op gebied van leningen, de Visaca, Village Saving and Credit Association. Alleen had niemand enig idee hoe deze instelling werkt, er was geen personeel opgeleid, er stond alleen een gebouw.

Nadat wij voor onze MKB enkele mensen hadden opgeleid, kon er ook gewerkt worden, door onze mensen, aan de Visaca. Ook de Visaca verstrekt kredieten, maar heeft als voorwaarde dat men eerst de helft van het te lenen bedrag moet sparen. Bij een lening van 10.000 Dalasi moet men 5.000 sparen. Dit geldt blijft als onderpand bij de bank. Bij onze instelling is dat niet nodig.

In 2012 waren er geen rekeninghouders bij de Visaca, maar gestaag liep het aantal spaarrekening op tot 900 per heden. Het gemiddelde spaarsaldo is nu 3.000 Dalasi, € 50. Dit is gelijk aan het gemiddelde leenbedrag bij de Micro Kredieten bank. Het aantal lening bij onze instelling daalt gelijk mee met de stijging van het aantal spaarrekening.

Vanaf 2020 worden er jaarlijks nog 15 lening verstrekt bij onze instelling. We nemen aan dat dit mensen zijn die de stap naar sparen nog niet hebben kunnen maken. We mogen concluderen dat onze Micro Kredieten bank echt een groot succes is, van lenen naar sparen, de stap naar een zelfstandige toekomst.

Het kapitaal van de Micro Kredieten bank kan nu worden afgebouwd, maar liefst 75% van het startkapitaal is niet meer nodig. Dit bedrag wordt overgeheveld naar de Community Shop.

De Micro Kredieten Bank, met Seedy en Solo als beheerders.

De Community Shop:

In 2020 kregen we de mogelijkheid om samen met Wilde Ganzen een Corona voedsel project op te starten. Dit keer geen lange voorbereidingsperiode maar direct beginnen. Door het Covid 19 virus stegen overal ter wereld de voedselprijzen. Ook Gambia werd hierdoor getroffen. Maar ook het mondiale toerisme bereikte een dieptepunt. Het wegvallen van toerisme en hoge voedselprijzen leverde in Gambia veel problemen. Veel stichtingen grepen deze Wilde Ganzen kans aan om voedselpakketten uit te delen.

Onze opzet was anders. Voedselpakketten uitdelen is iets eenmalig. Wij wilden ondersteuning bieden voor langere termijn.

Ons voedselproject werkte als volgt: Somita kreeg de kans om grote hoeveelheden voedsel, m.n. rijst, uien, olie en suiker aan te kopen voor de nieuwe hoge prijs en te verkopen aan de lokale bevolking tegen de vóór coronaprijs. Het bedrag tussen beide prijzen werd gesubsidieerd uit het project. De voorraad werd door onze stichting voorgefinancierd en is weer keurig terugbetaald. Op deze manier had ons Coronaproject een looptijd van meer dan 9 maanden.

Het voedsel werd verkocht in de nieuw geopende community shop. Na afloop van het project heeft het VDC van Somita het voedselproject verder uitgewerkt in een ander vorm. Men koopt nu grote voorraden voedsel bij de groothandel, waardoor men diverse tussenhandelaren uitschakelt. De transportkosten bestaan alleen uit brandstofkosten. Omar Sanyang stelt zijn trucks kosteloos beschikbaar. Voor andere kosten wordt er een kleine opslag berekend. Dit levert het volgende resultaat op. De gemiddelde prijs van een 50 kg zak rijst is 1.800 Dalasi. In Somita kost deze 1.625 Dalasi. Gemiddeld scheelt dit ongeveer 10%, dit geldt ook voor olie, uien en suiker. Mogelijk dat het assortiment nog verder uitgebreid gaat worden.

Wij zijn trots dat we op deze wijze samen met het VDC tot constructieve oplossingen kunnen komen.

De omzetsnelheid in de community shop is groot. Extra kapitaal is nodig om versneld grote voorraden te kunnen aankopen, voordat de oude voorraad op is. Hiervoor wordt het deel van het overschot van de Micro Kredieten Bank gebruikt.

We hebben al vaker aangegeven dat het belangrijk is om een individueel project niet als een losstaand project te bekijken, maar als een onderdeel van de projectketen Somita.

Galdep tuin:

Ongeveer 10 jaar geleden zijn er in Gambia 20 5ha. grote tuin opgericht, de Galdep tuinen, een project van diverse grote internationale instanties. Ook Somita heeft zijn Galdep tuin. Het Galdep project is overal een grote mislukking geworden. Een grote watertoren met solar moet zorgen voor voldoende water, maar alle 24 reservoirs zijn lek.

Er is een compleet processing house voor het verwerken van groente en fruit, compleet ingericht met alle benodigde apparatuur, maar er is geen elektra aansluiting. Bij opening van de tuin is er totaal geen aandacht geweest voor de opzet van de tuin, deze werd verdeeld in 481 stukjes. De tuin ligt 2km buiten Somita, vrouwen moeten 2x per dag de afstand naar de tuin lopend overbruggen. De afrastering is dusdanig slecht dat het loslopend vee vrij toegang heeft tot de tuin. De tuin wordt dan ook niet meer gebruikt. Het VDC heeft de zonnepanelen tijdelijk opgeslagen ter voorkoming van diefstal. We hebben al vaak de vraag gekregen of wij als stichting deze tuin over willen nemen, hetgeen we tot op heden niet hebben gedaan.

Ook deze keer kregen we weer het verzoek, maar nu met een geheel andere opzet. De bedoeling is om de tuin te gebruik als boomgaard, met citrus-, mango- en andere vruchtbomen. Indien er gekozen wordt voor speciale bomen, welke de vruchten langer kunnen dragen dan de gangbare bomen, kan men later oogsten en de vruchten op de markt brengen als de marktwaarde het beste is. In Somita is er al een soort gelijk project met meer dan 800 bomen, de boomgaard van Omar, onze contactpersoon. Dit project dient als pilotproject. Met een heel goede opbrengst. De Galdep wordt een community boomgaard. Het doel is om hiermee extra inkomsten te genereren voor Somita. Het project van Omar laat zien dat dit zeer lonend zal zijn.

Voordeel van een boomgaard is dat er geen waterreservoirs nodig zijn, maar dat men kan volstaan met tuinslangen.

Ik maak nu even een zijstapje naar de clinic in Somita. Een deel van de stafkosten wordt betaald door het VDC, een ander deel door een aan een Amerikaanse stichting gelieerde Gambiaanse NGO. Door alsmaar dalende sponsor inkomsten stopt de Gambiaanse NGO per 01 januari met het betalen van de salarissen en komt alles ten laste van Somita. Dit gaat uiteindelijk tot problemen leiden, mogelijk dat men uit andere projecten inkomsten kan overboeken naar de clinic, maar dit zal problematisch worden.

Door het idee Galdep boomgaard verder vorm te geven creëert men een extra inkomen o.a. voor de clinic.

Wel moeten we rekeninghouden dat de boomgaard pas na 3 jaar zijn eerste opbrengst zal opleveren. Het VDC is een projectplan aan het uitwerken. Onze bedoeling is om hiervan een Wilde Ganzen project te maken.

In onze volgende nieuwsbrief informeren wij jullie verder over onze andere projecten, zoals het jeugdproject en de cash projecten. Er lopen inmiddels 30 projecten. Dit aantal geeft aan wat het belang is van onze nieuwe projectmanager: Bakary.

Nieuwsgierig naar onze andere projecten, kijk eens op onze site, WWW.DAWDASG.NL.

Wij danken iedereen voor hun bijdragen en hopen ook in de toekomst weer een beroep op jullie te mogen doen. Donaties zijn van welkom op rekening NL53ABNA0561525234, t.n.v. Dawda Stichting Gambia. Mochten jullie een donatie willen doen voor het cashproject, vermeld dit dan bij de omschrijving. Onze stichting heeft de ANBI-status, waardoor giften binnen de fiscale spelregels aftrekbaar zijn.

eric@corstjens.nu / dawdasg@gmail.com / WWW.DAWDASG.NL .

tel.nr.: 06 37470520

Eric en Mariëtte Corstjens,

René van Steen en Peter Janssen.

WILDE
GANZEN
Klein project Groot verschil

Gambia reis november 2022, Willemien Janssen

Jaren geleden al nodigden mijn lieve buren Eric en Mariëtte, mij uit om een keer mee te gaan naar Somita, Gambia. Steevast was mijn antwoord dat ik dat pas zou doen als ik gestopt was met werken.

Sinds een jaar ben ik niet meer werkzaam in de zorg, dus werd het tijd om mijn belofte in te lossen. Nu zou het er echt van komen om daadwerkelijk kennis te maken met de mensen en de projecten in Somita, waarover ik al vele verhalen had gehoord en gelezen in de nieuwsbrieven.

Ondanks dat vond ik het moeilijk om me een voorstelling te maken van hetgeen me te wachten zou staan.

Het was daarom heel prettig dat we een avond bij Eric en Mariëtte waren uitgenodigd met het reisgezelschap van die week (Ton, Hans en Ilze, Wil en ik) om te bespreken wat we mee moesten nemen, waar we zouden slapen en wat het doel van de reis deze keer zou zijn. Eerlijk gezegd stelde het mij, als verwende Nederlandse, wel gerust dat we konden rekenen op een eigen slaapkamer met gewoon toilet en zelfs een douche. We moesten er volgens Eric echter wel rekening mee houden dat er niet altijd water en/of elektriciteit zou zijn.

Na een korte nacht vertrokken we op 9 november met onze handbagage (max. 8kg!) naar Schiphol, waar het vliegtuig om 7.30 uur vertrok en we ongeveer zes uur later landden in Banjul, de hoofdstad van Gambia.

Na het wisselen van onze simkaartjes stapten we in de vooraf gehuurde auto's. Het was wel even wennen aan de warmte : ruim boven de 30 graden. De airco van onze auto bestond uit het opendraaien van alle raampjes, waardoor we de geuren en geluiden van Gambia letterlijk en figuurlijk binnen konden laten komen.

Nooit eerder was ik in Afrika, daardoor gaf die eerste autorit mij het gevoel in een film te zijn beland.

Alles was mij vreemd en er was zoveel te zien: vele toeterende oude en volgeladen auto's, armoedige winkeltjes, tafeltjes met groenten en fruit uitgesteld, vrouwen in kleurige kleding.

kinderen in schooluniform, kippen en geiten liepen rond en er lag veel rommel overal, vooral plastic.

Ondanks het chaotische verkeer en de beroerde weg, arriveerden we veilig in Tanji op het gastvrije resort van de Nederlandse Barbara. We kregen onze lodges toegewezen en een lekkere maaltijd. Barbara was zeer geïnteresseerd in de voortgang van de projecten in Somita en vertelde ons ook over haar activiteiten in Gambia.

Na een hartelijk afscheid van Barbara en haar (Gambiaanse) familie reden we naar "Combo", zoals de kustregio wordt genoemd. Daar bezochten we het luxe resort "Senegambia", waar vele rijke westerlingen hun all inclusive vakantie doorbrengen. Helaas heeft de Gambiaanse bevolking er weinig profijt van, omdat de toeristen nauwelijks het resort verlaten. De luxe daar staat in schril contrast met het echte Gambia. We aten een heerlijk stukje taart bij een Gambiaanse lunchroom en vervolgden onze weg, die deze dag naar Somita zou leiden.

Maar eerst moesten er nog (essentiële) boodschappen gedaan worden bij een grote supermarkt : vele flessen water, broodbeleg, thee en niet te vergeten toiletpapier!

Op naar Somita, ik keek opnieuw mijn ogen uit: wat een drukte. Overall mensen, uitgestalde koopwaar (food/ non-food) op kleine tafeltjes en in piepkleine winkeltjes. Zo'n klein winkeltje bezit ook David, de juiceman van weleer, die we op onze route naar Somita bezochten. Hij verkoopt van alles: van motorolie tot vliegenmeppers.

Hij vertelde dat het beter met hem gaat dan voorheen en is dankbaar voor de kans die hij van de stichting heeft gekregen. Zijn producten koopt hij in aan de kust en verkoopt ze met een kleine winstmarge in zijn winkeltje. Hij gaf aan dat het jammer is dat hij voor het vervoer naar de kust een taxi moet nemen, waar hij natuurlijk voor moet betalen. Maar hij is aan het sparen voor een motor, waarop hij veel kan vervoeren. We maakten hem blij met een powerbank met verlichting (een waka waka), op te laden m.b.v. een zonnepaneeltje dat daarop zit.

Rond 16 uur kwamen we eindelijk aan in Somita. Wat een welkom!! Willem Alexander en Maxima zouden er jaloers op zijn. We werden ingehaald door vele kinderen, vrouwen en mannen, die op trommels sloegen en in hun handen klaptten. De kinderen riepen "Eric" en "Marietoe". Ook hoorden we geregeld het woord toebap, wat "witte/blanke" betekent. Kinderen hingen aan je arm, pakten je hand, verdrongen elkaar. Terwijl Ton en Eric stapvoets richting community center reden, liepen wij bijna schuifelend die kant op. Steeds meer dorpelingen sloten zich bij de feestelijke stoet aan. Op de binnenplaats werd nog enige tijd gedanst en geklapt, waaraan wij ook moesten deelnemen, of we wilden of niet. We maakten kennis met de kookdames, Fay en Caddy, die ons deze week van goed eten hebben voorzien. Zij kookten in de "buitenkeuken": grote potten op houtskool of hout.

We werden voorgesteld aan Bakary, een jongeman van 33 die, met steun van de Dawda Stichting, een opleiding management volgt aan de universiteit van Gambia. Het is de bedoeling dat hij de lopende projecten van de stichting volgt, coördineert en aanstuurt, om de continuïteit te bewaken. Bakary is een aardige, intelligente en gediensstige man.

Hij heeft ons bijna de hele week begeleid en veel van Somita en omgeving laten zien. Om zijn studie en zijn werk goed te kunnen uitvoeren, heeft hij een laptop en simlockvrije GSM gekregen. Bakary toonde zich verlegen en dankbaar hiervoor.

Het community center, gebouwd door de plaatselijke aannemer Omar en voortgekomen uit een eerder project, heeft naast een grote (eet)zaal ook de luxe van 5 slaapkamers met douche en toilet. Na het verdelen van de kamers, konden we ons daar installeren en oprissen. We moesten wel even onze westerse normen over "schoon" en "luxe" loslaten en waren al heel blij met de aanwezigheid van stromend water en elektriciteit, zodat de ventilator 's nachts aan kon. Want wat was het warm, zowel overdag als 's nachts.

Flink moe van alle nieuwe indrukken en de warmte sliep ik die nacht heerlijk op het harde plankenbedje.

Het ontbijt bestond uit lekker brood (soort luchtig stokbrood) uit de bakkerij van Omar een oploskoffie of thee. Daarna vertrokken we naar de markthal. Achter de oude markthal was door aannemer Omar een nieuwe markthal met verschillende ruimtes voor kleine winkeltjes gebouwd. Deze hal moest nog geschilderd worden. Hierbij zouden wij gaan helpen, een van de doelen van deze reis. Die ochtend zijn we in goede harmonie met de mannen van de schilderploeg bezig geweest deze hal te schilderen. Heel fijn dat de meeste (jongere) mensen in Gambia Engels spreken, wat de communicatie makkelijk maakt en er zelfs grapjes gemaakt kunnen worden.

Omdat er op vrijdag maar een halve dag gewerkt wordt in dit Islamitische land, hadden we de middag vrij om met elkaar, onder begeleiding van Bakary, een rondrit te maken.

We bezochten de zoutpannen (hier wordt in een bepaalde tijd van het jaar zout gewonnen, maar daarvoor was het nu nog te nat, zo kort na het regenseizoen), het oesterschelpenstrand (de schelpen worden gebruikt om kalk van de maken).

We bezochten de vrouwentuin en gingen op bezoek bij de dorpsoudste (Akalo). Hij sprak geen Engels, maar Bakary fungeerde als tolk. Deze vriendelijke en gastvrije man uitte zijn waardering en dankbaarheid voor de projecten van afgelopen jaren en gaf aan dat er in Somita veel vooruitgang was geboekt.

Na het eten werden we nog verwacht bij Jawara , de kleermaker. Hij nam onze maten op om feestkleding te maken voor het feest van zondag. Wat een ontzettend lief gebaar!

De zaterdag werd door Hans, Wil en Ton besteed aan het aan de praat krijgen van de pelletpressmachine. Dit stond hoog op de doelstellingenlijst.

Het is de bedoeling dat de machine uit pindadoppen kleine korrels perst, die als brandstof gebruikt kunnen worden voor de zogenoemde cookstoves, die gebruikt kunnen gaan worden om mee te koken, zodat er geen hout en houtskool meer nodig zal zijn bij het koken. Helaas werkt de pelletpressmachine nog steeds niet zoals het zou moeten, dus moest er gezocht worden naar de oorzaak. Eric was die dag druk met Bakary, die computerles kreeg en geïnformeerd werd over het wel en wee van alle projecten. Ilze, Mariëtte en ik gingen weer verder met schilderen. Onze aannemer Omar had in overleg besloten om ook de oude markthal op te schilderen, hetgeen ook hard nodig was. Samen met de Gambiaanse schilders klaarden we de klus in goede harmonie. Aan het eind van de dag waren we zeer voldaan; het resultaat mocht gezien worden.

De dag van de feestelijke opening was aangebroken. Onze feestkleding was klaar, echt Gambian style

We zouden tussen 9 en 11 uur ontbijt krijgen en daarna naar de markthal moeten vertrekken. Het ontbijt kregen we pas tegen half 11, maar we slaagden er in om rond 11 uur bij de markthal te zijn. Het was daar al een drukte van belang: er was een tent opgezet, waaronder eiken bankstellen en stoelen waren geplaatst met naamkaartjes erop geplakt. Volgens goed Gambiaans gebruik, was er sprake van miscommunicatie en werd het niet zo nauw genomen met de tijd: we hadden nog niet naar de markthal mogen komen. We zouden opgehaald worden. Wij weer terug naar het community center.

Na een half uur klonk er geklap, gepraat en getrommel; daar kwam een groep mensen al dansend en zingend ons ophalen. Met de hele stoet vertrokken we weer naar de markthal.

Daar mochten we plaats nemen op de voor ons gereserveerde banken, evenals de imam, de Akalo en de mensen van de VDC (dorpsraad).

Ook was Amie Colley aanwezig, een belangrijke dame die zitting heeft in het parlement en opkomt voor de rechten van vrouwen en kinderen. Zelfs de Gambiaanse TV was present!

Na enkele lange toespraken van verschillende mensen, waarin steeds opnieuw dankbaarheid werd uitgesproken aan de Dawda Stichting, deed Eric ook nog een woordje in het Mandinka, de taal van het land. Dit tot hilariteit van de toehoorders, maar het werd zeker gewaardeerd.

Uiteindelijk was het zo ver; het lint voor de poort van de markthal werd door Eric en Mariëtte doorgeknipt en hiermee was de opening van de nieuwe markthal een feit. Toen het officiële gedeelte voorbij was, werden we naar een nabij gelegen compound geleid, samen met dorpelingen. Daar werd op de binnenplaats een grote kring gecreëerd en kon het feest beginnen. Mannen op trommels en vrouwen met ijzeren muziekinstrumenten gaven het ritme aan.

Een andere groep zong hierop repeterende klanken, terwijl ze ondertussen een rituele dans uitvoerden. Ineens verscheen er ook een soort "dansende hooiberg" met een speer er bovenop en ook zagen we een persoon met jutekleding en een akelig masker.

Zij vertoonden een spel van angst aanjagen en afstoten terwijl de mannen erom heen dansten en ze uitlokten. Een fantastisch schouwspel dat door velen werd bekeken. Ook de kinderen bleven op hun plaats en keken ademloos en soms wat angstig toe.

Alle aanwezigen klaptten mee met de muziek en enkele vrouwen waagden het ook om even te dansen. Ook wij ontkwamen er niet aan: we werden uitgenodigd om midden in de kring mee te dansen, wat voelde ik me stijfjes naast die ritmische Gambiaanse mannen en vrouwen. Gauw terug naar mijn plaats..

Het was bijna donker toen het feest was afgelopen. Wat een bijzondere dag was het geweest. Deze mensen kunnen feestvieren zonder " bier en bitterballen" en met beperkte middelen Een ongekennde belevenis.

De dag na het feest moest er door Hans, Ton en Wil weer verder gesleuteld worden aan de pelletpressmachine, in de hoop het ding toch voor ons vertrek aan de praat te krijgen.

Ilze en ik gingen die ochtend mee met Eric en Mariëtte om eerdere projecten te gaan bekijken. We hebben de "clinic" (het ziekenhuis) gezien: een wachtkamer, een spreekkamer, een opbergruimte met een kleine voorraad medicijnen (de apotheek) en een zaaltje met 6 oude ziekenhuisbedden.

Het was er schoon, voor Gambiaanse begrippen. Maar de doktersassistente kan de patiënten daar weinig bieden. Diagnosestelling gebeurt op basis van de klachten van de patiënt, want diagnostische instrumenten (zoals bijvoorbeeld urinesticks of glucosemeters) ontbreken . Als medicatie wordt er vaak pijnstilling en/of antibiotica gegeven, zonder dat duidelijk is was de patiënt precies mankeert.

Eens per week komt een vaste verpleegkundige, een arts is er nooit aanwezig.

De Dawda stichting heeft er voor gezorgd dat de clinic dagelijks bemand wordt, dat er medicatie is en er medische ondersteuning plaatsvindt. De medicijnen worden betaald door de huuropbrengsten van de markthal. Ton heeft hier veel aan bijgedragen. Met grote gezondheidsproblemen moet men naar het ziekenhuis in Bwiam.

Vlak bij de clinic bevindt zich de basisschool, waar 614 kinderen les krijgen van ongeveer 20 (!) leerkrachten. Hoe krijgen ze zoveel kinderen nog iets geleerd, zou je denken? Het schooltje dat bestaat uit een oud en een nieuw gebouw. Het oude gebouw is hard aan renovatie toe: het dak was kapot en er zitten vochtplekken tegen plafond en muren. Het geheel maakte een rommelige en slecht onderhouden indruk.

We zagen ook de keuken die bij de school hoort: er werd op open vuur gekookt, in een ruimte die vol rook stond en waar de muren zwart van het roet waren. De zware lucht prikkelde meteen mijn ogen en luchtwegen.

In deze omstandigheden koken de vrouwen (vaak met kind op de rug) het eten voor de leerlingen die het kunnen betalen. Door Eric werd er gesproken met het hoofd van de school, die daar nog niet zolang geleden was aangesteld. Door het vertrek van de vorige directeur is het omgaan met de (geschonken) tablets stil gevallen en ook is de bibliotheek niet meer in gebruik,

De nieuwe directeur zou graag verbetering willen van de situatie. Eric beloofde het te gaan bespreken met de Nederlandse consul Henriette, onder voorwaarde dat de school en de omgeving netjes opgeruimd zou worden (wat later ook bleek te zijn gebeurd), maar gaf ook aan geen toezeggingen te kunnen doen dat er geld in de school zal worden gestoken. Het was geweldig om te zien hoe de kinderen (allemaal in uniformen) liedjes voor ons zongen en trots hetgeen ze geleerd hadden aan ons lieten zien en horen.

De middag werd besteed aan een uitstapje naar de Bintang Creek. Wil was die dag jarig en als verrassing was er voor hem een boottocht op een zijtak van de Gambiarivier geregeld. Een mooie middag op het water, waarbij we reigers en ijsvogeltjes spotten, maar helaas geen krokodillen gezien hebben, al zouden die er wel moeten zwemmen, volgens de gids. In het bijbehorende restaurant werd met een pilsje of ander drankje geproost op de jarige.

Er was nog een reden om te proosten, want hoewel de mannen de pelletpress machine niet hebben kunnen maken, was nu wel de oorzaak van het probleem gevonden. Jammer genoeg blijkt het niet makkelijk op te lossen in Gambia en zal hier in Nederland actie worden ondernomen. Maar het vertrouwen dat het goed gaat komen is groot.

Na de maaltijd, die vaak bestond uit rijst met een soort pindasaus of small macaroni (gekookte vermicelli) met wat uien en komkommer, en watermeloen of sinaasappel als toetje, zaten we meestal in het donker buiten nog na te praten over het verloop van de dag en de plannen voor de volgende dag. Soms kwamen ook Omar, die behalve aannemer ook een belangrijk lid van de VDC (de dorpsraad) is, evenals Alieu, voorzitter van het VDC. De projecten en bevindingen werden doorgesproken en wensen voor nu en de toekomst naar voren gebracht.

Bijzonder te ervaren dat dit alles gebeurt op basis van gelijkwaardigheid en respect van beide kanten. Projecten worden altijd opgezet met instemming van of op voorstel van het VDC, die op zijn beurt ook weer goedkeuring vraagt de Akalo (dorpsoudste). Zo is het eigenaarschap van de projecten gewaarborgd en voelt men zich verantwoordelijk.

Op onze een na laatste dag in Gambia gingen we richting "Combo", de regio aan de kust. We bezochten daar de kappersschool, waar drie meisjes uit Somita een opleiding volgen. Dit was een wens van de meisjes die bij een vorig bezoek van de Dawda Stichting naar voren was gekomen. Het is de bedoeling dat, als de opleiding is afgerond, de meisjes een eigen kapperszaak beginnen in de markthal, zodat de mensen voor hun kappersbeurt niet meer naar de kust hoeven. De meisjes kunnen gebruik maken van het microkredietensysteem, dat ooit als project is opgezet en wat zeer succesvol is geweest. De opleiding bestaat naast uiteraard kappersvaardigheden (theorie en praktijk), ook uit Engelse les en ondernemerschap. De meisjes hebben het goed naar hun zin op de opleiding. De eigenaresse liet ons het volgepropte leslokaal zien, pal naast de kapsalon. En passant toonde ze een paar, door haar broer gemaakte, sloffen/slippers en promootte daarmee met succes zijn business: Wil bestelde een paar op maat gemaakte slippers, die de volgende dag opgehaald konden worden.....Een goede zakenvrouw dus.

Ilze had een pedicure set (motortje met toebehoren) meegenomen en heeft dat naar het grote ziekenhuis in Lamin gebracht, samen met Ton. Het ziekenhuis wordt gerund door de Nederlandse verpleegkundige Annemiek de Koning. Ze hebben daar een verpleegkundige uitleg en instructies gegeven hoe het apparaat gebruikt moet worden en ze hebben met elkaar nog even geoefend.

Tijdens de uren die Ton en Ilze in het ziekenhuis doorbrachten, gingen wij met Bakary naar de universiteit waar hij zijn managementopleiding volgt. Vol trots toonde hij ons de campus en ook nam hij ons mee naar zijn locatiemanager, waar we gastvrij werden ontvangen. De manager was erg te spreken over zijn motivatie en inzet.

Onderweg, op de terugreis maakten we nog een stop bij een pindaveld, om te zien hoe pinda's groeien en hoe ze worden geoogst. Het is zwaar handwerk, dat werd al snel duidelijk. In Somita aangekomen liepen we nog naar Jawara, de keermaker, die op verzoek van Ilze en mij, prachtige kleren voor ons had gemaakt, kleurrijk in Gambiaanse stijl. Dat moest geshowd worden, natuurlijk! De laatste avond hebben we nog lekker lang buiten gezeten en onze ervaringen gedeeld. Ook kwamen Omar en Bakary om afscheid te nemen.

De volgende dag was het tijd om naar het vliegveld te vertrekken. Aan een bijzondere week was een eind gekomen. Ook aan dit verhaal moet een eind komen, maar ik ben eigenlijk nog lang niet uitverteld over alle projecten die zijn gerealiseerd en die we hebben bezocht: de couscousmachine, bijenfarm, het huis van Mohamed, Omar en Bakary waar we zijn geweest, de micro kredietenbank, die beheerd wordt door twee deskundige plaatselijke mannen zijn allemaal nog niet ter sprake gekomen. Enzovoort. Het was onvergetelijk!

Ik kwam als vreemdeling, maar ging weg als vriend ! Willemien Janssen